

---

# ИКОНОМИЧЕСКОТО НЕРАВЕНСТВО В БЪЛГАРИЯ В 21 ВЕК

---

**Беатрис В. Любенова<sup>1</sup>**

Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов,  
специалност „Финанси“, МП „Финансов мениджмънт“

**Резюме:** Изследването на икономическите неравенства е в основата на изработването и провеждането на адекватна икономическа и социална политика. В настоящата разработка е изследвано подходящото неравенство в България в периода 2001–2015 г. чрез проследяване динамиката на коефициента на Джини, интегралния коефициент на неравномерността и децилните отношения. Доказа се, че въпреки наблюдаваното повишаване на стойностите на показателите през някои години от периода тенденцията към намаляване на неравенството е слабо изразена. Установи се, че поляризацията на населението по доходи, измерена посредством децилните съотношения – S90/10 и S80/20, е значителна. Обосновава се необходимостта от изследване обвързаността на темповете на растеж на средния доход на домакинствата от първите шест децилни групи и последните четири децилни групи посредством коефициента на изпреварване.

**Ключови думи:** икономическо неравенство, измерители на икономическото неравенство, коефициент на Джини, крива на Лоренц, подходяща диференциация, поляризация на населението по доходи.

**JEL:** E20, E29, I13.

---

<sup>1</sup> E-mail: [beatris\\_lyubenova@abv.bg](mailto:beatris_lyubenova@abv.bg).

*Настоящата статия е написана от участник в целева група студенти в резултат от дейности и обучение по проект BG05M2OP001-2.009-0026-C01 „Развитие капацитета на студентите, докторантите, постдокторантите и младите учени от Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ – гр. Свищов за провеждане на иновативни научно-практически изследвания в областта на икономиката, администрацията и управлението”, финансиран от Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейските структурни и инвестиционни фондове.*

**Н**епрекъснатото развитие на технологиите и инвестирането в човешкия капитал води до повишаване на доходите и богатството на населението. Паралелно с този процес, в много страни се наблюдава и негативна тенденция към нарастване на подходното неравенство между различните групи, съставлящи населението. Началото на новото хилядолетие се свързва с няколко ключови моменти в развитието на България, като присъединяването на страната към Европейския съюз, влиянието на световната финансова криза и последиците от нея. Данните, използвани в изследването, потвърждават наличието на подходно неравенство в страната. Като страна – членка на ЕС България трябва да прилага общата европейска политика за ограничаване неравенството между отделните обществени групи и да намали влиянието му върху икономическия растеж. От голямо значение са установяването на причините, които създават неравенството, и ефектите, които оказват върху икономиката, за да се провежда подходяща икономическа и социална политика.

**Обект** на изследване в разработката е подходното неравенство между отделните групи в обществото. **Предмет** на изследване е икономическото неравенство в 21 век, като е направено сравнение между получените стойности за България. **Целта** на изследването е да се проследи динамиката на показателите, измерващи диференциацията на доходите и тяхната поляризация, както и причините, които ги пораждат.

Авторът защитава **тезата**, че икономическото неравенство се проявява и може да бъде измервано на базата на различието в получаваните доходи от домакинствата, които са резултат от участието на членовете им в икономическия процес и от социалната политика на държавата чрез извършваните социални трансфери.

## **1. Теоретични концепции и използвани методи**

В научната литература въпросът с икономическото неравенство е обект на засилен интерес както от учени, работещи в областта на социалните науки, така и на икономическите. Те разглеждат и прилагат различни методологически и емпирични подходи при изследването му. Безспорно сред тях се открояват имената на Лоренц и Джини, като предложените от тях методи и показатели за измерване на неравенството и диференциацията в доходите се използват и до днес (Forcina & Giorgi, 2005). При изследване на проблема за икономическото неравенство в българската научна литература съществуват значителни различия. Те се основават на факта, че явлението „икономическо неравенство“ е комплексно и е резултат от влиянието на много фактори. Различията се дължат на възприетото

тълкуване от изследователите, изследваните периоди и използваните методи (Стоянов, 2015).

Макар и понятията „икономическо неравенство“ и „подоходно неравенство“ да не съвпадат, подоходните неравенства биват анализирани, за да се оценят икономическите неравенства в обществото. Проследени в исторически план, при анализа на икономическите неравенства като основен показател се използва коефициентът на Корrado Джини, който отчита неравномерното разпределение на доходите в съвкупността от гледна точка на нейното разположение спрямо идеалното равномерно разпределение, при което всички представители получават равни доходи (Giorgi, 2005).

През последните години се правят опити, икономическите неравенства да бъдат изследвани за дълги периоди и сравнявани между държавите – например изследването на Уилкинсон и Пике (Wilkinson & Pickett, 2009), които на основата на регресионния анализ изясняват връзката между икономическото развитие и икономическото неравенство. Те достигат до извода, че нарастването на материалния и икономическия прогрес води до подобряване на социалните показатели.

Последиците от глобалната финансова криза предизвикват засилен интерес към икономическото неравенство и повдигат въпроса за постигането на равенство и справедливост в обществото. Повод за това са публикуваните данни за размера на разполагаемото обществено богатство от най-заможните слоеве на обществото в развитите държави. В резултат на това възниква обществено недоволство на останалите групи от населението и предизвиква искания за създаване на нов политически модел, който да преразпредели по-справедливо общественото богатство.

Неравенството при разпределението на доходите графично се представя с кривата на Лоренц. Чрез нея е възможно да се проследи динамиката на процеса и влиянието на провежданата данъчна политика върху подоходното неравенство. Графично кривата представя в каква степен разпределението на доходите на населението се отклонява от идеалното (теоретично) разпределение на доходите. Тълкуването на резултатите се основава на разстоянието между идеалното разпределение и получената крива – колкото е по-малко, толкова по-ефективно се осъществява процесът на преразпределение на доходите между отделните обществени групи, и обратното. При незначителна разлика това означава, че провежданата политика не ограничава подоходното неравенство в обществото (Кирев, и др., 2010); (Христов, 2013).

Основният индикатор, използван за измерване на подоходното неравенство, е коефициентът на Джини. Той е изчислен през 1912 г. от италианския статистик и социолог Корrado Джини, за да представи в каква

степен преразпределянето на доходи или разходи за потребление се отдалечава от равномерното разпределение (Giorgi, 2005). Стойностите на коефициента варират в границите между 0 и 1. Ако полученият резултат е равен на 0 означава, ще има идеално разпределение в икономиката, т.е. реализирано е ефективно преразпределение на доходите между отделните обществени групи. При резултат, равен на 1, се прави заключението, че един човек в икономиката е получател на целия доход.

Коефициентът на Джини намира широко приложение в множество научни публикации и изследвания на доходното неравенство, а резултатите от тях се публикуват ежегодно от международни институции за анализиране на провежданата икономическа и социална политика. За изследване на неравенството се използват още коефициентите на Тейл, на Аткинсон и интегралния коефициент на неравномерността. Коефициентът на Тейл варира в границите между 0 и  $\log n$ , но неговото използване е сравнително ограничено. Коефициентът на Аткинсон представя силата на въздействие на неравенството, като неговите граници са между 0 и 1. Представените коефициенти имат различна чувствителност към съответните части на разпределението – коефициентът на Тейл към групите с ниски доходи, коефициентът на Джини към средата на разпределението, а коефициентът на Аткинсон при вариращ параметър 0,5 към върха на доходното разпределение (Цанов & Богданов, 2012, стр. 48). Интегралният коефициент на неравномерността представя нивото на диференциация на получаваните доходи от населението и се изменя в границите между 0 и 1 (Гатев, 1995).

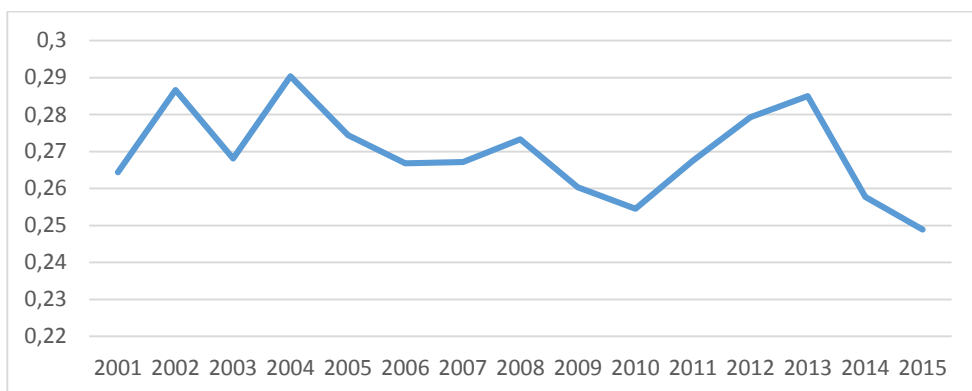
Важна част от изследването на икономическото неравенство е анализът на поляризацията на населението по доходи, посредством децилните съотношения – отношението между доходите на 10% най-бедни и 10% най-богати домакинства (S90/10) и отношението между доходите на 20% най-бедни и 20% най-богати домакинства (S80/20). Получените стойности на децилните съотношения показват дали се задълбочава или намалява поляризацията на обществените групи според доходите им.

Разширяването на анализа може да се извърши посредством коефициентите на Елтето и Фриджес. Използват се два варианта на коефициента на Елтето ( $K_1$  и  $K_2$ ):  $K_1$  се получава, като средният доход на всички домакинства се раздели на средния доход на домакинствата под общия среден доход, а  $K_2$  се изчислява, като средният доход на домакинствата с доход над средния се раздели на средния доход на домакинствата под средния за всички домакинства. Коефициентът на Фриджес се изчислява, като отношението на средния доход на домакинствата с доход над средния се раздели на средния доход на всички домакинства (Arnold, 2015); (Ангелова, 2009); (Жекова, 2012).

## 2. Емпиричен анализ

В настоящото изследване за измерване на икономическото неравенство в България през XXI век са изчислени коефициентите на Джини, на Аткинсон, интегралният коефициент на неравномерността и е построена кривата на Лоренц. Периодът на изследването обхваща годините от 2001 до 2015 г., за които е налична официална статистическа информация. Основен източник на статистически данни са резултатите от изучаването на домакинските бюджети, получени от публикациите на НСИ „Бюджети на домакинствата в Република България“ (НСИ, 2001-2015).

При изследване на неравенството в доходите, а и в разходите, в световната практика се е наложило изчисляването на коефициента на Джини и изследването на динамиката му. Стойностите на коефициента на Джини за периода 2001–2015 г. (фиг.1.) са между 0,25 и 0,3, което показва сравнително ниска степен на доходна диференциация на населението.



Фигура 1. Динамика на коефициента на Джини за периода 2001–2015 г.<sup>2</sup>

През 2001 г. коефициентът на Джини е много близък до стойностите за предходните няколко години, така че в началото на XXI век няма ясно изразена промяна в показателя. Коефициентът на Джини за изследвания период има най-висока стойност през 2004 г., през която е 0,2904. В периода 2004–2010 г. се наблюдава продължително снижаване на диференциацията на доходите в сравнение с началото на периода. За него е характерно, че до 2008 г. страната има високи темпове на икономически растеж, но от 2009 г. те рязко намаляват и страната се намира в условията на криза. От 2011 до 2013 г. коефициентът на Джини нараства, а това

<sup>2</sup> Фигурите се основават на изчисления на автора на основата на общия доход на домакинствата по децилни групи за периода 2001–2015 г. по данни от Бюджети на домакинствата на НСИ.

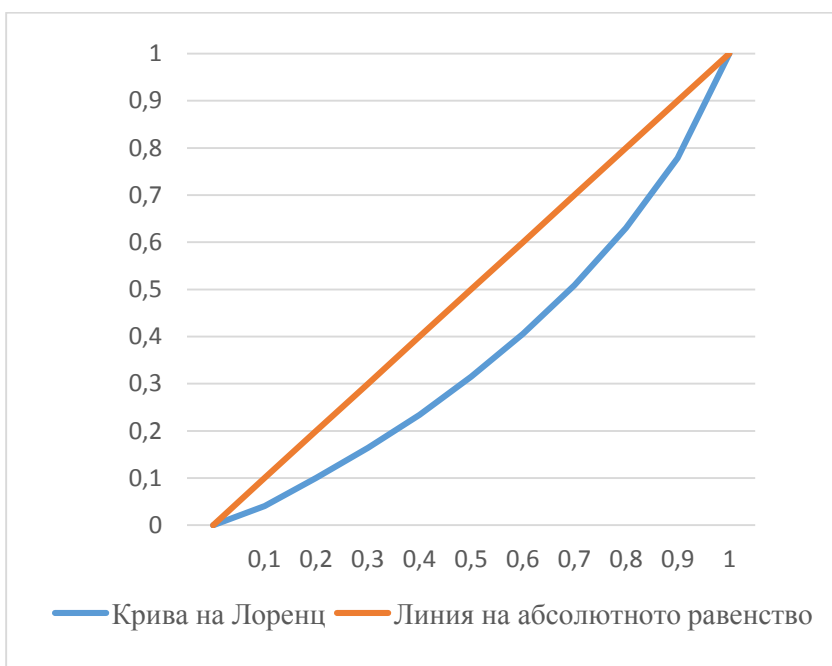
означава, че доходната диференциация се увеличава. През 2014 и 2015 г. ефектът от кризата върху икономиката, а и върху доходите намалява – коефициентът има едни от най-ниските стойности за изследвания период.

Анализът на темпа на изменение на коефициента на Джини през изследвания период показва, че най-голямо намаляване на доходната диференциация спрямо показателя за предходната година има през 2014 г. – регистрирано намаление с около 9,6%. Значително намаляване на доходната диференциация има през 2003 г. (-6,5%) и 2005 г. (-5,5%). Върху намаляването на доходната диференциация влияние оказват провежданата политика в периода на икономически растеж – от 2001 г. до 2008 г., въпреки че не съществува пряко влияние на нарастването на БВП и намаляването на доходното неравенство. Все пак увеличаването на икономическата активност и благоприятната конюнктура на международните пазари са предпоставки за реструктуриране на икономиката и оттам последващ ефект върху нарастване на доходите и намаляване на доходната диференциация, т.е. налице са благоприятни условия за провеждане на определена социално ориентирана политика на доходите. Коефициентът на Джини има високи темпове на растеж спрямо предходната година – през 2002 г. (8,4%), през 2004 г. (8,3%) и през 2011 г. (5,1%). В сравнение с началото на изследвания период (2001 г.) в края на периода е установено намаляване на коефициента на Джини с 5,9%, а за целия период на изследването коефициентът на Джини е намалявал средногодишно с 0,402%.

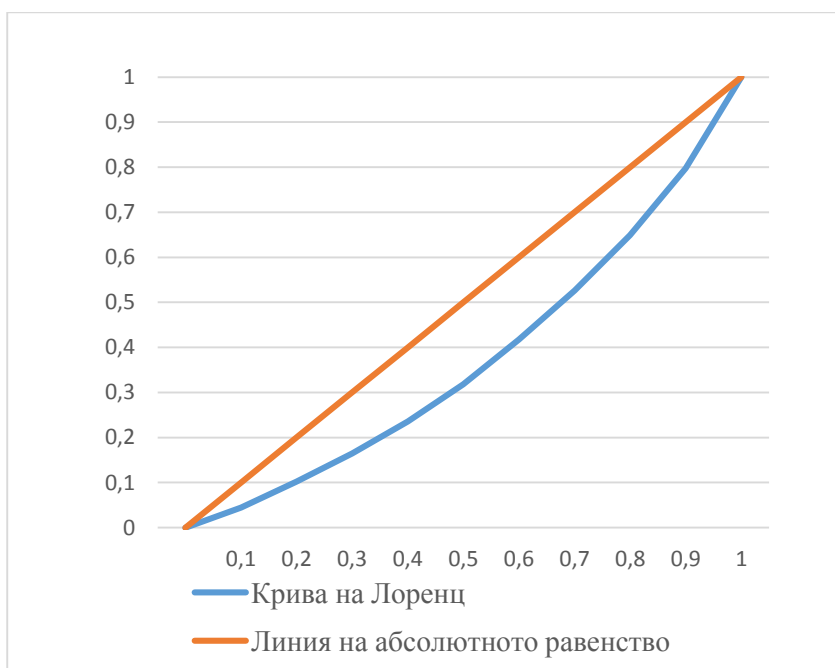
Изводът, че през изследвания период не са настъпили значими промени в доходната диференциация на домакинствата, се потвърждава и при построяване кривата на Лоренц за България. При сравняването на кривите на Лоренц по години се установи, че промените са минимални, поради което на фиг. 2 и фиг. 3. те са представени за началото и края на периода – 2001 и 2015 г.

Подобна тенденция в изменението на доходната диференциация през периода 2001–2015 г. се установи и чрез интегралния коефициент на неравномерността (фиг. 4). Неговите стойности са между 0,30 и 0,37 и показват малко по-силно изразена степен на диференциация на доходите.

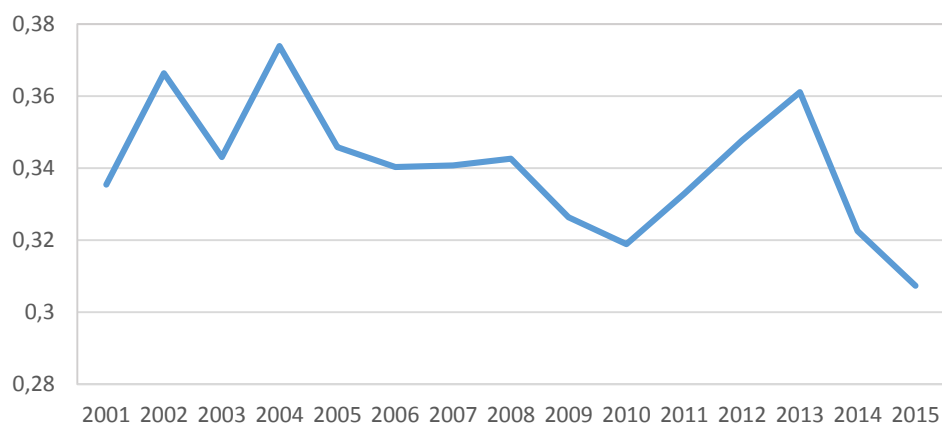
При проследяването на темпа на изменение на интегралния коефициент на неравномерността се установи, че най-голямо намаляване на доходната диференциация има през 2014 г. спрямо 2013 г. – темпът на изменение е -10,7%. Резултатите показват, че намаляване има и през 2005 г. (-7,5%) и 2003 г. (-6,4%). Интегралният коефициент на неравномерността има високи темпове на нарастване спрямо предходната година през 2002 г. (9,2%), през 2004 г. (9%) и през 2011 г. (4,4%). Показателят за 2015 г. в сравнение с 2001 г. е намалял с 5,4%, а средногодишното намаление за периода е с 0,58%.



Фигура 2. Крива на Лоренц за 2001 г.

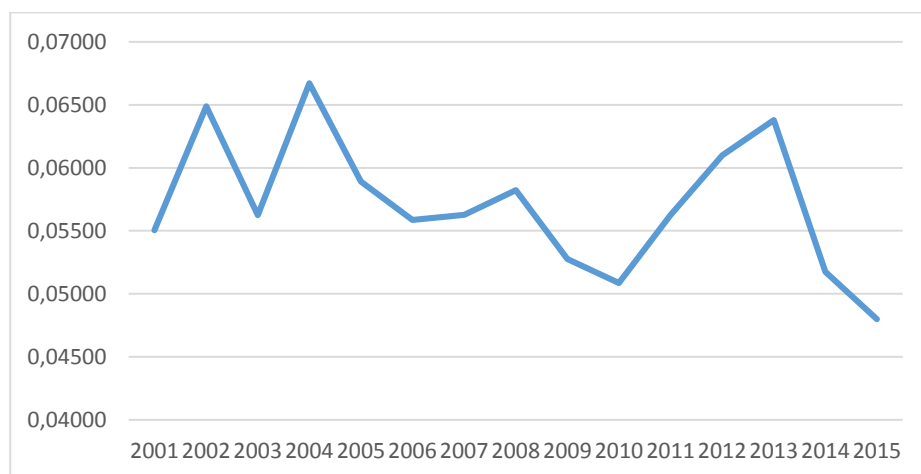


Фигура 3. Крива на Лоренц за 2015 г.



*Фигура 4. Динамика на интегралния коефициент на неравномерността*

Коефициентът на Аткинсон за периода 2001–2015 е между 0,04797 и 0,06672 (фиг. 5). От 2004 до 2010 г. коефициентът намалява, т.е. в страната се наблюдава намаляване на доходното неравенство. Ефектът от икономическата криза се проявява през следващите години – 2011, 2012 и 2013 г., като увеличаването на доходното неравенство е резултат от намалелото производство, забавения растеж на доходите, ограничените бюджетни трансфери и др. Значително намаляване на доходното неравенство е факт през 2015 г. и ако се запази и през следващите години или се стабилизира около това равнище, ще бъде знак за подобряване на микроикономическата среда, икономическото и социалното положение на населението.

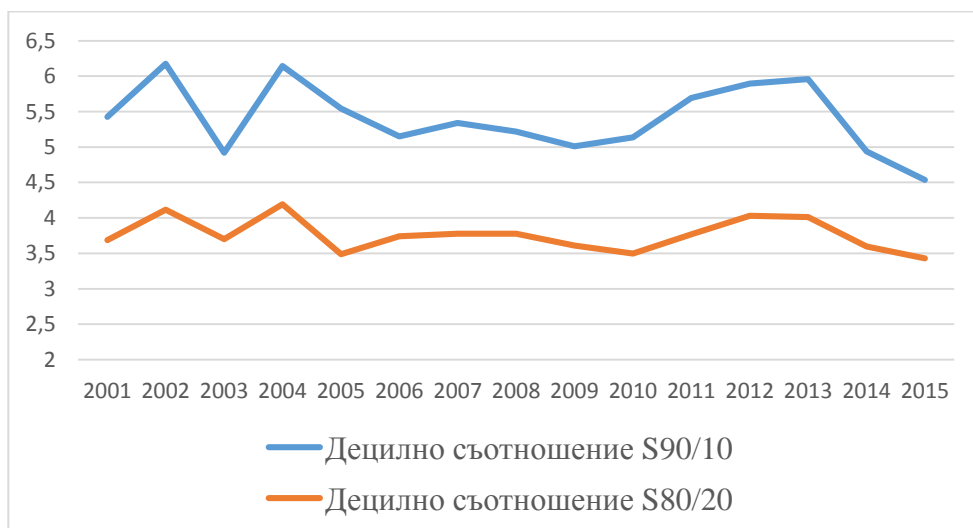


*Фигура 5. Динамика на коефициента на Аткинсон*



Друг важен аспект на изследване на икономическите неравенства и характеризиращ степента на диференциация на доходите, е изследването на поляризацията на населението по доходи, посредством децилните съотношения – отношението между доходите на 10% най-бедни и 10% най-богати домакинства (S90/10) и отношението между доходите на 20% най-бедни и 20% най-богати домакинства (S80/20).

На фиг. 6. са представени стойностите на децилните отношения и от нея се вижда, че двата показателя следват обща тенденция през разглеждания период. През 2002 г. и 2004 г. децилното съотношение S90/10 достига най-високите си стойности за периода – 10% от най-заможната група от населението са получавали над 6 пъти по-високи общи доходи от 10% от най-бедните в обществото. Високите стойности на децилното съотношение S80/20 също показва значителна поляризация на доходите – 20% от най-богатите от населението са получавали над 4 пъти по-високи общи доходи на домакинствата в сравнение с 20% от най-бедните от обществото.

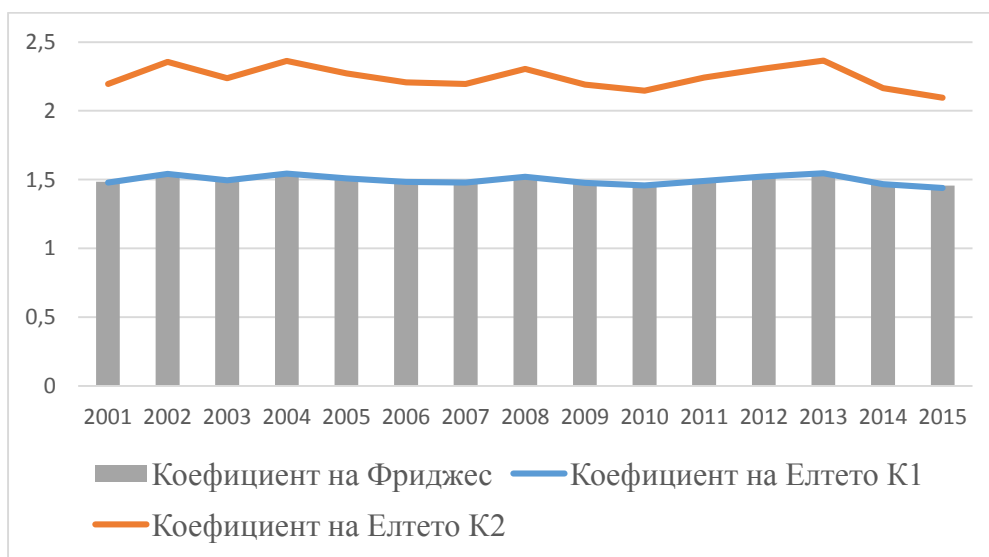


Фигура 6. Динамика на децилните съотношения S90/10 и S80/20

Анализираните децилни съотношения показват, че те са относително постоянни или със слаби изменения в периодите, когато са регистрирани най-ниските им стойности – между 2005 и 2010 г. След 2013 г. и двата показателя показват понижаване на поляризацията на общия доход на домакинствата в страната, но доколко устойчив и с каква продължителност е този процес, е трудно да се прогнозира. Важна роля за намаляване на поляризацията между доходите на най-бедните и най-богатите

слоеве от населението и за ограничаване на доходното неравенство имат социалните трансфери, а значението им ще продължи да нараства с оглед застаряването на населението, нарастването на равнището на безработица в някои възрастови групи.

Направените изводи за поляризацията на населението по доходи се потвърждават и от изчислените коефициенти на Елтето ( $K_1$  и  $K_2$ ) и коефициента на Фриджес. Стойностите им показват, че съществува поляризация в доходите на населението и в рамките на периода, въпреки колебанията, тенденцията е към слабо изразено намаляване (фиг. 7.).

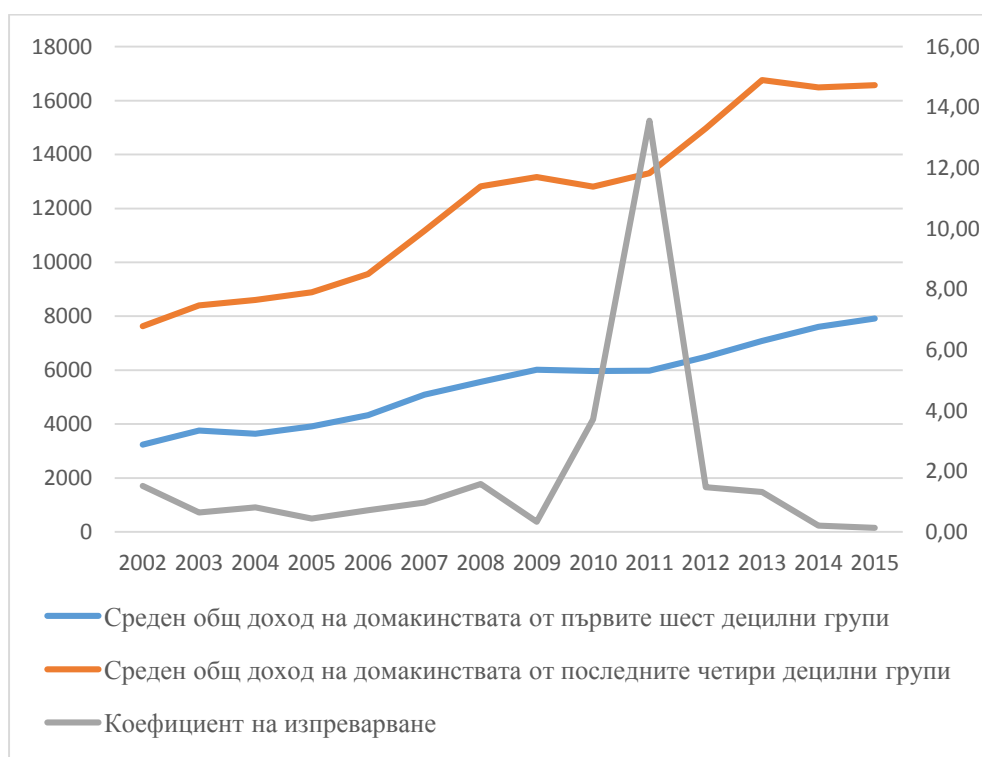


Фигура 7. Динамика на коефициентите на Елтето и на Фриджес

Коефициентът на Фриджес и коефициентът на Елтето  $K_1$  са много близки и почти съвпадат. Значително се различава коефициентът  $K_2$ , тъй като различието между средния доход на домакинствата със среден доход над средния и средния доход на домакинствата с доход под средния са силно изразени, а това означава, че поляризацията на доходите е значителна и се задълбочава. Резултатите от изследването дават основание да се твърди, че в България през изследвания период под изчисления среден общ доход попадат домакинствата от първите шест децилни групи, а със среден доход над него разполагат домакинствата в последните четири децилни групи.

Чрез коефициента на изпреварване е извършена оценка на разликата в скоростта на развитието на средния общ доход на домакинствата от първите шест децилни групи и средния общ доход на домакинствата от

последните четири децилни групи. От получените стойности на коефициента на изпреварване се установи, че динамиката на средния доход на домакинствата от последните четири децилни групи е по-силно изразена, те нарастват с по-високи темпове в сравнение с нарастването на средния доход на домакинствата от първите шест децилни групи. Това ясно показва, че тенденцията към увеличаване на поляризацията на доходите се запазва, а за да започне да намалява, е необходимо изпреварващо нарастване на средния общ доход на домакинствата от първите шест децилни групи. Най-голямо различие в скоростта на развитие на изследваните показатели се наблюдава през 2011 г. – 13,56. Темповете на нарастване на средния общ доход на първите шест децилни групи са по-високи, когато коефициентът на изпреварване е под 1 – това е характерно за периода 2003–2007 г. и през 2014 и 2015 г., но достигнатите темпове не са достатъчни, за да компенсират натрупаните различия в средния доход между разглежданите децилни групи (фиг.8.).



Фигура 8. Среден доход на първите шест и последните четири децилни групи и коефициент на изпреварване

През изследвания период доходното неравенство в България, измерено чрез коефициента на Джини, е между 0,25 и 0,30 и е малко под средното за света, което се колебае около 0,35. В рамките на Европейския съюз доходното неравенство в България е по-високо в сравнение със средното за ЕС, като е по-ниско само в сравнение с показателя за Естония и Литва. Според данни на Евростат през 2015 г. се наблюдават големи неравенства при разпределението на доходите в страните от ЕС – 20% от населението с най-висок приравнен разполагаем доход са получили 5,2 пъти по-високи доходи спрямо последните 20% от населението с най-нисък приравнен разполагаем доход (Евростат, 2017). По отношение на този показател са налице големи различия между отделните страни в ЕС, като най-висока е стойността за Румъния (8,3), а най-ниска за Словакия и Чехия (3,5). За Германия, Франция, Люксембург, Дания, Белгия, Австрия, Холандия и Унгария стойностите за отношението на неравенството при разпределението на доходите са под средните за ЕС и са в границите между 3,8 и 4,8. Показателят за България е 7,1 и по-високи стойности са установени само за Литва (7,5) и Румъния (8,3), което ясно показва, че в тези страни от ЕС са налице големи неравенства при разпределението на доходите и ако те се задълбочат, ще се увеличи рискът от бедност и социално изключване.

### **Заклучение и изводи**

Икономическите неравенства са проблем със силно изразена социална значимост, за решаването на който е необходимо провеждане на подходяща икономическа и социална политика. В началото на XXI век в България не са настъпили големи изменения в икономическото неравенство – коефициентът на Джини е много близък до стойностите за последните няколко години от XX век. Резултатите от извършения анализ показват, че в периода 2001–2015 г. в България не са настъпили значителни промени в доходната диференциация на домакинствата, като този извод се потвърждава и от сравняването на кривите на Лоренц по години. Малко по-силно изразена диференциация на доходите се отчита посредством интегралния коефициент на неравномерността. Анализът на динамиката на коефициентите на Джини и на Аткинсон, кривата на Лоренц и интегралния коефициент на неравномерността дават достатъчно основания да се обобща, че въпреки наблюдаваното повишаване на стойностите на показателите през някои години, тенденция към намаляване на неравенството е много слабо изразена.

Поляризацията на населението по доходи, измерена посредством децилните съотношения – S90/10 и S80/20, е значителна, тъй като 10% от най-заможната група от населението получава над 6 пъти по-високи общи доходи от 10% от най-бедните в обществото, а 20% от най-богатите от населението са получавали над 4 пъти по-високи общи доходи на домакинствата в сравнение с 20% от най-бедните от обществото. За намаляване на поляризацията между доходите на най-бедните и най-богатите слоеве от населението и за ограничаване на подходното неравенство важно значение имат социалните трансфери, особено със застаряването на населението и увеличаването на равнището на безработица в някои възрастови групи.

През изследвания период под изчисления среден общ доход попадат домакинствата от първите шест децилни групи, а със среден доход над него разполагат домакинствата в последните четири децилни групи. Стойностите на коефициента на изпреварване показват, че динамиката средния доход на домакинствата от последните четири децилни групи е по-силно изразена, че те нарастват с по-високи темпове в сравнение с нарастването на средния доход на първите шест децилни групи.

Сравнението с показателите за страните от ЕС показва, че България попада между държавите, в които икономическото неравенство е значително изразено – в България 20% от населението с най-висок приравнен разполагаем доход е получило 7,1 пъти по-високи доходи спрямо последните 20% от населението с най-нисък приравнен разполагаем доход, докато за ЕС показателят е 5,2.

Резултатите от анализа показват, че прилаганите до момента мерки за намаляване икономическото неравенство не дават очакваните резултати и е необходимо да се извършат промени в политиката на доходите, да се стимулира заетостта и да се ограничава безработицата, да се намалят дисбалансите на пазара на труда. Повишаването на качеството на работната сила и образователното равнище са важна част от мерките, които могат да бъдат предприети, за да се ограничат икономическите неравенства.

### **Използвани източници**

- Arnold, B. (2015). *Pareto Distributions. Second Edition*. Riverside: CRC Press.
- Forcina, A., & Giorgi, G. M. (2005). Early Gini's Contributions to Inequality Measurement. *Electronic Journ@l for History of Probability and Statistics, Vol.1 n°1*, 16.

- Giorgi, G. M. (2005). Gini's scientific work: an evergreen. *International Journal of Statistics*, vol. LXIII, n. 3, 299-315.
- Wilkinson, R., & Pickett, K. (2009). *The split level: Why greater equality makes societies stronger*. New York: Published by Bloom sbury Press.
- Ангелова, П. (2009). *Социална статистика*. Свищов: АИ "Ценов".
- Гатев, К. (1995). *Въведение в статистиката*. София: ЛИА.
- Евростат. (12 2017 г.). *Статистически данни за разпределението на доходите*. Извлечено от [Http://eu.eurostat.eu](http://eu.eurostat.eu).
- Жекова, С. (2012). *Социална статистика*. Варна: Наука и икономика.
- Кирев, Л., Найденова, С., Найденов, Д., Петров, И., Маринов, П., Кунев, К., Шишманова, П. (2010). *Макроикономика*. В. Търново: Абагар.
- НСИ, Б. н. (2001-2015). *Бюджети на домакинствата в Република България*. Извлечено от <http://www.nsi.bg>.
- Стоянов, А. (2015). Социологическият анализ на икономическите неравенства: проблеми на методологията. *Научни трудове на УНСС*, 2, 281-323.
- Христов, С. (2013). Неравенството в България – динамика, сравнителен анализ и причини. *И.П.И. Институт за пазарна икономика*, 9-10.
- Цанов, В., & Богданов, Б. (2012). Еволюцията на неравенствата като предизвикателство към социалната политика. *Статистика*, 3-4, 48.

---

# **НАРОДНОСТОПАНСКИ АРХИВ**

ГОДИНА LXXI, КНИГА 1 – 2018

---

## **СЪДЪРЖАНИЕ**

**Доц. д-р Людмил Кръстев**

Практически аспекти на финансовия контролинг във фирмата / 3

**Гл. ас. д-р Щерьо Ст. Ножаров**

Транзакционни разходи при колективните системи за оползотворяване на отпадъците в ЕС / 19

**Докторант Цветелин Тодоров Борисов**

Някои аспекти от приложението на мобилните информационни технологии в туризма / 34

**Докторант Александър Д. Александров**

Бизнес цикълът и съвременните му характеристики / 44

**Беатрис В. Любенова**

Икономическото неравенство в България в 21 век / 58

**Доц. д-р Величко Петров**

Статистиката като наука и практика – традиции и съвременни измерения / 72

*Този брой се издава с финансовата подкрепа на Фонд „Научни изследвания” към МОН по одобрен проект на Редакционния съвет с № НП 04/68 по конкурс „Българска научна периодика – 2016”.*

**РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ:**

Проф. д-р Андрей Захариев – главен редактор  
Проф. д-р Георги Иванов – зам. главен редактор  
Проф. д-р Йордан Василев  
Доц. д-р Искра Пантелеева  
Доц. д-р Стоян Проданов  
Доц. д-р Пламен Йорданов  
Доц. д-р Румен Лазаров  
Доц. д-р Венцислав Василев  
Доц. д-р Анатолий Асенов  
Доц. д-р Пресияна Ненкова

**МЕЖДУНАРОДЕН СЪВЕТ:**

Проф. д-р ик.н. Михаил А. Ескиндаров – Ректор на Финансовия университет при Правителството на Руската федерация – федерална държавна образователна институция за професионално образование, Доктор Хонорис Кауза на СА „Д. А. Ценов” – Свищов  
Проф. Лестър Лойд-Ризън – Директор на Центъра по международен бизнес към Международното бизнес училище Ашкрофт, Кембридж, Великобритания  
Проф. Кен О’Нийл – Ръководител на катедра по предприемачество и развитие на малкия бизнес към Департамента по маркетинг, предприемачество и стратегии на Университет Ълстер, Северна Ирландия  
Проф. Ричард Торп – Бизнес школа на Университета Лийдс, професор по развитие на управлението, зам.-директор на Киурт институт, Лийдс, Великобритания  
Проф. д-р ик.н. Андрей Крисоватий – Тернополски национален икономически университет, Доктор Хонорис Кауза на СА „Д. А. Ценов” – Свищов  
Проф. д-р ик.н. Григоре Белостечник – Ректор на Молдовската академия за икономически изследвания, Доктор Хонорис Кауза на СА „Д. А. Ценов” – Свищов  
Проф. д-р ик.н. Йон Кукуй – Президент на Сената на Университета Валахия – гр. Търговище, Румъния, Доктор Хонорис Кауза на СА „Д. А. Ценов” – Свищов  
Проф. д-р ик.н. Михаил Ив. Зверяков – Ректор на Одеския държавен икономически университет, Доктор Хонорис Кауза на СА „Д. А. Ценов” – Свищов  
Проф. д-р ик.н. Олена Непочатенко – Ректор на Умански национален аграрен университет (Украйна)  
Проф. д-р ик.н. Дмитрий Лукьяненко – Първи зам.-ректор по научно-педагогическа и научна работа, Киевски национален икономически университет „Вадим Гетман” (Украйна)

**Екип за техническо обслужване:**

Анка Танева – стилев редактор  
Ст. преп. Елка Узунова – координатор и ръководител на екипа  
Ст. преп. Даниела Стоилова – превод на английски език  
Ст. преп. Румяна Денева – превод на английски език  
Ст. преп. Маргарита Михайлова – превод на английски език  
Ст. преп. Иванка Борисова – превод на английски език  
Ст. преп. Венцислав Диков – стилев редактор на английски език

**Адрес на редакцията:**

5250 Свищов, ул. „Ем. Чакъров” 2

Проф. д-р Андрей Захариев – главен редактор

☎ (+359) 889 882 298

Деяна Веселинова – технически секретар

☎ (+359) 631 66 309, e-mail: nsarhiv@uni-svishtov.bg

Албена Александрова – компютърен дизайн на българския език на списанието

Благовеста Борисова – компютърен дизайн на английския език на списанието

☎ (+359) 882 552 516, e-mail: a.aleksandrova@uni-svishtov.bg, b.borisova@uni-svishtov.bg

© Академично издателство „Ценов” – Свищов

© Стопанска академия „Димитър А. Ценов” – Свищов



ISSN 0323-9004

# НародноСТОПАНСКИ архив

Свищов, година LXXI, книга 1 - 2018

---

**Практически аспекти на финансовия  
контролинг във фирмата**

---

---

**Транзакционни разходи при колективните  
системи за оползотворяване на отпадъците  
в ЕС**

---

---

**Някои аспекти от приложението на мобилните  
информационни технологии в туризма**

---

---

**Бизнес цикълът и съвременните му  
характеристики**

---

---

**Икономическото неравенство в България  
в 21 век**

---

---

**Статистиката като наука и практика –  
традиции и съвременни измерения**

---

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“



СВИЩОВ

# Изисквания при депозиране на статии за сп. „Народностопански архив”

**1. Обем:** статии от 12 до 25 страници

**2. Депозиране на материалите:** на хартиен носител и в електронен вид като приложен файл на E-mail: NSArhiv@uni-svishtov.bg

**3. Технически изисквания:**

- изпълнение Word 2003 (минимум);
- размер на страницата – А4, 29-31 реда и 60-65 знака на ред;
- разстояние между редовете 1,5 lines (At least 22 pt);
- шрифт – Times New Roman 14 pt;
- полета – Top - 2.54 cm; Bottom - 2.54 cm; Left - 3.17 cm; Right - 3.17 cm;
- номерация на страницата – долу вдясно;
- текст под линия – размер 10 pt;
- графики и фигури – Word 2003 или Power Point.

**4. Оформление:**

- наименование на статията, име на автора, академична длъжност, научна степен – шрифт Times New Roman, 14 pt, с големи букви Bold – центрирано;

- наименование и адрес на местоработата; телефони за контакти и E-mail;

- резюме на български език в обем до 15 реда; ключови думи – от 3 до 5;

- **JEL** класификация на публикациите с икономически характер (<http://ideas.repec.org/j/index.html>);

- основен текст (изложение);

- таблиците, графиките и фигурите се вграждат софтуерно в текста (да позволяват езикова корекция и превод на английски). Цифрите и текстът вътре в тях се изписват с шрифт Times New Roman 12 pt;

- формулите се създават с Equation Editor.

**5. Правила за цитиране:** от 01.01.2017 г. в периодичните издания на СА „Д. А. Ценов” – Свищов за библиографско цитиране на информационни източници ще се използва **APA Style**. Неговите изисквания са поместени тук: <http://www.uni-svishtov.bg/default.asp?page=page&id=71> и тук: <http://www.apastyle.org/>.

Всеки автор носи отговорност за отстояваните идеи, съдържанието и техническото оформление на своя текст.

**6. Ръкописите на нехабилитирани преподаватели** се придружават от препис на протокол от катедрата, обсъдила и предложила научната разработка за публикуване.

От 1 януари 2017 г. заглавието на списанието на английски език е „Economic Archive”, като заменя транслитерираното наименование “Narodnostopanski archiv”, използвано до края на издателската 2016 г.

Авторите на публикуваните материали на страниците на списание „Народностопански архив” носят отговорност за тяхната автентичност.

От Редакционния съвет

[www.uni-svishtov.bg/NSArhiv](http://www.uni-svishtov.bg/NSArhiv)